

אורות השבוע

לך-לך

י' מרחשון תשס"ז

גליון תורני
היוצא לאור ע"י
כולל זכרון שניאור

אור הלכה

בענין גדר מעשר כספים

הרב פישל זלאטופולסקי

שיכבדו את ה' מהון ועושר כמו מתבואתו, ופירש הגר"א ז"ל בביאורו ליו"ד דהיינו כמעשר עני.

ובשו"ת משיב דבר (ב:עה) כתב דיש מקור אחר למעשר כספים על פי מדרש תנחומא פ' ראה על הפסוק "עשר תעשר", דרשו "עשר בשביל שתתעשר. מכאן נהגו פרגמטין ומפרשי ימין להפריש אחד מעשרה לעמלי תורה, (ולא לעניים). ולפי זה מקור למעשר כספים ממעשר שני ולא ממעשר עני. ועיקר ענינו של מעשר שני הוא ששוהא בירושלים עד שיאכל מעשרו, ועודנו בירושלים יושב ולומד ושומע מוסר ויראת שמים. ומי שאינו יכול לישב בירושלים כל משך שמעשרותיו בידו אזי מחלק מעשרו לעמלי תורה בירושלים. ומשום הכי נהגו הסוחרים שאין יכולים ללמוד לתת לאחרים. וכתב הנצי"ב דבאמת אם אותו סוחר רוצה לפרוש עצמו לתורה איזו משך זמן ולאכול מעשרו יחולו ברכות על ראשו, והוא קודם לאחרים כדין מעשר שני, שהמצוה שיאכל בעצמו בירושלים יותר משיחלק לאחרים. וכעין זה איתא בחינוך מצוה ש"ס, שד' בחר בעם ישראל וחפץ למען צדקו להיות כולם עוסקי תורתו ויודעי שמו. וידע ד' שרוב בני אדם נמשכים אחר החומר, ולא יתנו נפשם בעמל התורה. ועל כן נתן להם מקום שידעו הכל דברי תורותו, דכל אדם נמשך לקבוע דירתו במקום שממונו שם, כו', ע"ש דבריו, דעיי"ז

איתא ברמב"ם הלכות מלכים (פרק ט הלכה א), דיצחק אבינו התחיל להפריש מעשר, אבל הראב"ד שם חולק, דיש לנו מקור מוקדם למעשר, והוא הפסוק מפרשה שלנו "זיתן לו (אברהם למלכי-צדק) מעשר מכל". והכסף משנה שם מסביר שיטת הרמב"ם שסובר דמאברהם אין ראי' למעשר ממון. דאברהם אבינו לא הפריש בתורת מעשר, אלא רק לכבוד מלכי-צדק, שהוציא מלכי-צדק לחם ויין וברכו, ורצה אברהם אבינו ליתן לו מתנה מממונו, אבל יצחק הוא הראשון שעושר ממנו לשם מעשר. והמקור שיצחק הפריש מעשר הוא מדרשת חז"ל במדרש רבה (פ' ס"ד) על הפסוק "ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא מאה שערים", ע"ש.

אבל החתם סופר (יו"ד סימן רל"ב) כתב שיש שתי סוגי מעשר. דיצחק שהפריש לעניים מקיים מצות מעשר דאורייתא, וזו מעשר שבתבואה. אבל אברהם הפריש מעשר כספים וזו לאו דוקא לעניים. וכן מצינו גבי יעקב "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך", שהפריש מעשר כספים ולא מצינו שיתן לעניים. ובמדרש איתא שהוצרך להפריש גם בן מבניו, והפריש לוי קודש לד', ולא לעניים. אבל הרמ"א ביו"ד סימן רמ"ט כתב שצריך ליתן מעשר לעניים דוקא. ומקור לזה על פי הירושלמי פאה מהא דכתיב "כבד את ה' מהונך ומראשית כל תבואתך". ומפרש הירושלמי שהונך כמראשית כל תבואתך,

ירצה האדם לישאר בירושלים כדי שיאכל מעשרותיו, ובירושלים שם מקום הסנהדרין יודעי דת ומביני מדע וכו', ועי"ז יסובב ריבוי לימוד ועסק תורה, ע"ש באריכות. היוצא מדברינו שיש ב' שיטות למקור מעשר כספים: מעשר שני ומעשר עני. ונפקא מינא גדולה לדינא. דאם הוא משום מעשר

הרב זלאטופולסקי מחברי כולל ישיבת טלז, ומחברי כולל זכרון אהרן, הכולל למחנכים אשר על יד הכולל.

עני צריך ליתן דוקא לעניים. ואם משום מעשר שני העיקר לתלמוד תורה, ולבעל המעשר יש קדימה לכל אדם. ועיין אגרת משה י"ד א:רמ"ד דאף שיש קדימות בצדקות מ"מ יש ענין לחלק ממונו ולא ליתן רק לצדקה אחת.

אור מקרא

"הרימותי ידי אל ד' וגו' אם מחוט ועד שרוך נעל וגו'"

הרב יוסף לנדא

ובספר אבני אזל כתב לבאר, דלכאורה קשה דהרי לפי משמעות הכתובים לא נטל אברהם כלום, וביאר דמה שאמר אברהם "הרימותי ידי אל ד' ק-ל עליון" וגו', פירוש, שכל עבודתי בעולם הזה הוא לפרסם שם שמים בעולם, ואיך אחזיר את הטף שהוא כנגד תפקידי בעולם, ורק הרכוש של כסף ושוה כסף ושאר האנשים אחזיר.

ויש להוסיף דבאמת על פי פשוטו לכאורה אין כאן קושיא, דלא נטל טף אלו לעבדים לעצמו, רק הוליכם עמו ולמדם דרכי ד', ואברהם לא אמר רק שלא יטול נכסים משלל המלחמה שלא יאמר אני העשרתי אברהם.

איתא במדרש (מג"ד) שאברהם החזיר את האנשים והנשים אבל את הטף לא החזיר. וכוונתו הי' להכניסם תחת כנפי השכינה, וכדאיתא במדרש שנתגיירו לבסוף. ואת הגדולים שהחזיר סבר שכבר נשחתו לגמרי שהרי היו מאנשי סדום ולא ישמעו לו. וגם על זה איתא במסכת נדרים שנענש אברהם, וז"ל הגמ' "אמר רבי אלעזר מפני מה נענש אברהם ונשתעבדו בניו במצרים מאתים ועשר שנים? . . . ורבי יוחנן אמר שהפריש בני אדם מלהכנס תחת כנפי השכינה שנאמר תן לי הנפש והרכוש קח לד".

הרב לנדא מבוגרי הכולל.